



## **EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus SEPTEMBER 2012**

### **Uue alguse lävel**

Üks vana lugu jutustab preestrist Šotimaal, kes oli tuntud selle poolest, et pidas alati enne jutlust ülevoolava tänapalve. Kõik kirikulised tundsid neist tänapalvetest end tõstetuna, sest tihtipeale puudutasid need neid endid. Ühel sügisel pühapäeval, mil väljas oli eriliselt sant ilm, oli üks koguduse liige endamisi mõelnud: „Tänasel hirmsal päeval ei leia meie vaimulik küll ainsatki põhjust, mille üle tänulik olla.” Tema üllatuseks aga alustas preester palvet sõnadega: „Jumal, me täname Sind kogu südamest, et kõik päevad pole sellised, nagu täna.”

Kui heita pilk lõppevale suvele, küllap leidub seal nii mõndagi, millest suurt rõõmu tunda ja tänulik olla: olgu tegemist toredate kohtumiste, ekskursioonide, kontserdi- või teatrielamustega, aga ka võimalusega elada pisut teises ja vabamas rütmis. Ka seekordne leht sisaldab toredaid tagasivaateid lõppeval suvel kirikus toimunule ja kajastab koguduse liikmete ettevõtmisi nii kodu-Eestis kui ka kaugemal.

Sügis rullib meie ees aga lahti uued horisonid: kes läheb lasteaeda või kooli, täiskasvanuile võib sügis argitoimetuste kõrvale tuua mõne uue hobi või huviringiga liitumise. Suvine elurütm aeglustub ja küllap lisandub vajalikku rutiinigi. Ka koguduses taasalustame septembris varasemast tuttavate tegevusvaldkondadega: muusikatöö, lastetöö, leerikool, eakate teetund. Uued algatused on laste mängu- ja lauluring ning võimalus koguduse organisti juures orelit õppida. Sügisel alustava leerikooli tunnid on teist hooaega avatud kõigile, kes soovivad end usu ja eluga seotud teemadel täiendada või kaasa mõelda. Siinkohal ei saa mainimata jätta ka igapäevapäevaseid jumalateenistusi, seal saame end vaimselt rikastada ja osadust jagada. Oma koguduse tegevustes kaasa lüües loome oma koguduse „näo“, mis on just selline, nagu oleme meie ise — nii aktiivne, kui me ise tahame olla; oma tegevustes nii järjepidev, kui me ise jaksame olla ja nii avatud, kui me ise oleme. Sestap on mõistlik mõelda, kas saan ja tahan ka ise koguduse mõnes tegevusvaldkonnas kaasa lüüa, mõne huvitava algatusega välja tulla või mõnd sõpra-tuttavat kiriku tegemistesse kaasata. Eestis on viimastel aastatel moodne osaleda vabaihenduste ja seltsingute tegevuses. Kirik on seesugust tegevust harrastanud juba väga pikka aega — kaugelt kauem, kui riiklike struktuuride kõrval tegutsevad vabaihendused. Kirikule on vabatahtlik töö, iseäranis kristlik armastusöö omane ajast, mil ligi paar tuhat aastat tagasi kogunesid esimesed kristlikud kogudused. Ühistes ettevõtmistes on suur potentsiaal ja jõud, mida kinnitab ka meie oma riigi ja rahva ajalugu.

Head lugejad lähemal ja kaugemal! Nii nagu uue kalendriaasta saabumine, on ka september sageli

millegi uue algus. Soovin, et leiaksime jõudu ja tahet tegelda sellega, mis rikastab ja rõõmustab ning annab kinnitust Looja armu piiritutest rikkustest.

Kristel Engman  
EELK Lääne praostkonna vikaarõpetaja

## KOGUDUSE TEGEVUSKAVA SEPTEMBRIS

**Alates septembri kuust on kantselei taas avatud E, K ja R kell 9-15.**

**Diakoonia annetumüük avatud E ja R kell 9.30-13.00.**

**P, 2. september kell 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik).** Teema: Meie ligimene. Teenivad õpetajad Tiit Salumäe ja Katharina Ufholz.

**T, 4. september kell 19** toomkoori proov (Jaanisaal).

**R, 7. september kell 9** hommikupalvus (Jaani kirik).

**P, 9. september kell 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik).** Teema: Tänuikkus. Teenivad Saksamaa Kurhessen Waldecki maakiriku prelaat Marita Natt ja õpetaja Katharina Ufholz. Laulab koguduse lastekoor Sirje Kaasiku juhendamisel; **kell 11-12.15 lastekiriku sügishooaja esimene kogunemine** (toomkiriku käärkamber). Kõik lapsed on teretulnud.

**T, 11. september kell 19** toomkoori proov (Jaanisaal).

**R, 14. september kell 9** hommikupalvus (Jaani kirik).

**P, 16. september kell 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik).** Teema: Jumala hoolitus. Teenivad õpetajad Tiit Salumäe ja Katharina Ufholz.

**T, 18. september kell 19** toomkoori proov (Jaanisaal).

**R, 21. september kell 9** hommikupalvus (Jaani kirik).

**P, 23. september kell 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik).** Teema: Jeesus annab elu. Teenivad õpetajad Tiit Salumäe ja Kristel Engman; **sügisese leerikursuse esimene kogunemine** on pärast jumalateenistust toomkiriku käärkambris. Leerituleku soovist palume teada anda koguduse õpetajale.

**E, 24. september kell 17.30** segakoori proov (Jaanisaal), sügishooaja esimene proov.

**T, 25. september kell 19** toomkoori proov (Jaanisaal).

**N, 27. september kell 18 kirikukontsert (toomkirik).** Esineb Eesti Filharmoonia Kammerkoor. Dirigent Daniel Reuss. Kaastegev Ene Salumäe orelil. Sissepääs: vaba annetus.

**R, 28. september kell 9** hommikupalvus (Jaani kirik); **kell 19 kirikukontsert (toomkirik).** Esinevad V. Vingåkers ja Österåkers kirikukoor (Rootsi). Juhatavad Christian Wallentin ja Anneth Pettersson. Sissepääs: vaba annetus.

**P, 30. september kell 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik).** Teema: Kristlase vabadus. Teenivad õpetajad Tiit Salumäe, Kristel Engman ja Soome-Ugri kirikuõpetajate konverentsi külalised.

## VEEL INFOT

**Jumalateenistus armulauaga** on igal pühapäeval kl 11 toomkirikus. Hommikupalvused toimuvad igal reedel kl 9 Jaani kirikus. Olete oodatud!

**Lastekirik.** Alustame uut hooaega pühapäeval 9. septembril kell 11 toomkirikus. Lastekiriku kogunemised on jätkuvalt iga kuu teisel pühapäeval. 14. oktoobril on lõikustänapüha ning lastekiriku tund on toomkiriku käärkambris. Talvisel ajal on lastekiriku tunnid Jaanimajas: 11.

novembril kl 11, 9. detsembril kell 11 ja uuel aastal jätkame taas 13. jaanuaril. Lastekiriku juhendajad on Sigrid Veske, Maria Strauss ja Lydia Kalda. Kõik lapsed on südamest teretunud! Teave tel 53 477633 – Lydia või [haapsalu@eelk.ee](mailto:haapsalu@eelk.ee)

Septembris alustab **laulu- ja mänguring**. Soovijatel palume ühendust võtta Lia Salumäega, 53 039835. Kui oled juba noodilugemise selgeks saanud ja soovid õppida orelit, siis võta ühendust Lia Salumäega.

**Leerikursus.** Sügisene leerikursus algab pühapäeval 23. septembril kl 11 jumalateenistusega toomkirikus ja esimene kogunemine on pärast teenistus toomkiriku käärkambris. Leeri tuleku soovist palume teada anda koguduse õpetajale [tiit.salumae@eelk.ee](mailto:tiit.salumae@eelk.ee)

Leerikoolis tutvutakse Piibli, kiriku õpetuse ja ajaloo ja koguduse eluga, aga ka maailma usunditega. Leeri kaudu leiad endale uusi sõpru. Leerikursus lõpeb leeripüha ehk konfirmatsiooniga, mille läbi leerikooli lõpetanu saab koguduse täisõiguslikuks liikmeks. Leeritatu võib tulla armulauale, saada ristivanemaks, lasta abielu laulatada ja kandideerida koguduse juhtorganitesse. Leerikooli tundidesse võivad vabakuulajatena tulla kõik huvilised. Tundide teemad teatame Johannese Sõnumites.

### **Muusikasõpradele**

P, 16. septembril kell 16 osaleb meie koguduse toomkoor Tallinna Kaarli kirikus toimuval Maarjalaulude Festivali kontserdil: Eesti heliloojate uudisloomingu kontsert. *Kavas: Andres Uiho "Ave Maria", Piret Rips-Laulu "Maarja ja tsirgu", Pärt Uusbergi "3 laulu Neitsi Maarjale", Tuuliki Jürjo "Ave Maria", Toomas Trassi "Salve Regina", Sirje Kaasiku "Maarjalaulud". Esinevad ETV tütarlastekoor Aarne Saluveeru juhatusel, Tallinna Kaarli kiriku kontsertkoor Piret Aidulo juhatusel, Püha Vaimu kammerkoor Riho Ridbecki juhatusel, Credo–Allika kammerkoor Raili Vahermägi juhatusel, Haapsalu Toomkoor Sirje Kaasiku juhatusel.*

*Solistid Tatjana Drobõševa, Izida Galimova, Grigori Podatov, Mattias Aabmets. Piletid 8.-/5.- €.*

\*\*\*

N, 27. september kell 18 kirikukontsert (toomkirik). Eesti Filharmoonia Kammerkooi 31. Hooaja avakontsert. Dirigent Daniel Reuss. Kaastegev Ene Salumäe orelil.

Kavas Rudolf Tobiase (1873–1918) ja Max Regeri (1873–1916) a cappella vaimulik koorimuusika. Tobiase motettidele lisaks on dirigent Daniel Reuss valinud Regeri koorimuusikat põhjendusega: „Nii Tobias kui Reger kuuluvad ühte ajastusse, hilisromantismi, omades ühtlasi saksakeelse kultuuriruumi tausta. Neil on palju sarnaseid jooni, näiteks üllatavad ja põnevad harmooniad, kuid siiski on mõlemad heliloojad väga erineva helikeelega, mistõttu nad täiendavad üksteist.“ Kavasse lisavad vaheldust orelipalad Ene Salumäe esituses. Sissepääs: vaba annetus.

\*\*\*

R, 28. september kell 19 kirikukontsert (toomkirik). Esinevad V. Vingåkers ja Österåkersi kirikukoor (Rootsi). Juhatavad Christian Wallentin ja Annet Pettersson. Kavas on rootsi vaimulik muusika: rahvalaulud, koraalid, gospelmuusika. Georg Riedel, Bengt Hallberg, Py Bäckman ja Anders Öhrwall. Kontserdil mõtleme ka Estonia laevaõnnetuses hukkunutele. Sissepääs: vaba annetus.

\*\*\*

Noorte Piibli- ja misjonikursuse teine lend alustab 21. septembril. Kursuse eesmärkideks on toetada noorte vaimulikku kasvu, õppida tundma ja kasutama Piiblit paremini oma igapäevases elus ning leida oma koht koguduse aktiivse liikmena. Kursus koosneb üheksast nädalavahetusest laagrikeskus Talus, iseseisvast tööst ning koguduse juures tehtavast praktikast. Kursuse maksumus on 90 e, EELK LNÜ liikmetele 80 e. Maksta võib mitmes osas õppeaasta jooksul. Kursusele oodatakse noori peamiselt vanuses 17 - 27 aastat. Soovitav on leerikursuse läbimine enne Piibli ja misjonikursusel osalemist, et kristluse põhialused oleks tuttavad. Huvilistel palume saata lühike enesetutvustus ning soovituskiri oma koguduse vaimulikult aadressile: [titta.hamalainen@eelk.ee](mailto:titta.hamalainen@eelk.ee) Registreerimise tähtaeg oli 31. august 2012. Kursusele võetakse 20 osalejat.

**Toomkirik ja muuseum.** Konvendihoone, toomkirik, muuseum, vahitorn, laboratoorium, keskaegne klassituba on kuni septembri lõpuni avatud iga päev kl 10-16. Vaata lisa [www.haapsalulinnus.ee](http://www.haapsalulinnus.ee)

**Kiriklikud talitused** palume kokku leppida koguduse õpetajaga.

**Diakoonia annetasmüük** on avatud E ja R kell 9.30-13.

**Koguduse kantselei**, Kooli 6, avatud E, K ja R kl 9-15. Tel 473 7166, 52 8063, e-post [haapsalu@eelk.ee](mailto:haapsalu@eelk.ee) Kohtumine koguduse õpetaja Tiit Salumäega on soovitatav leppida eelnevalt kokku (tel. 52 80635).

**Koguduse igakuine infokiri** Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasaajate hulka, palun anna oma soovist teada [haapsalu@eelk.ee](mailto:haapsalu@eelk.ee) Seinalehena on „Johannese Sõnumid” infostendil toomkirikus, Jaanimajas ja kantseleis.

**Eesti kiriku elust saab lugeda** <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

## **KOGUDUSERAHVA EKSKURSION PEIPSI ÄÄRDE 19.-20. AUGUSTIL.**

On pühapäeva hommik – parim aeg voodipesas mõnuleda. Ometi on vähemasti bussitais rahvast jalgel, et alustada kahepäevast reisi Peipsi äärde. Korraldajad on kavandanud marsruudi, mis Haapsalu ja Peipsi äärse Kallaste vahel joonistub Eestimaa kaardile lamava kaheksa või siis lõpmatuse märgina. Täenduslik igal juhul.

Teel Türile silmatakse bussiaknast Märjamaa Maarja kirikut ning Rapla Maarja Magdaleena kirikut. Peatusi nende juures ei tehta, kuid Tõnis Padu ja Tiit Salumäe sisukad kommentaarid kummagi ning lisaks Rapla Märjamaa Lihula Virtsu kitsarööpmelise raudtee kunagise toimimise kohta aitavad kaasa, et reisijatel talletuks neist pisukegi teadmine.

Esimene tõsisem peatus tehakse Türi Martini kirikus, kus osaletakse hommikusel jumalateenistusel ning ollakse tunnistajaks kolme väikese ilmakodaniku ristimisel. Jumalateenistust läbi viinud praost Teet Hanschmidt jõuline ja meloodiline hääl vaimustas ja jättis sügava mulje. „Nagu ooperilaulja,“ kommenteeris Sirje Kaasik.

Türilt edasi sõites möödutakse Balti keti meenutuseks püstitatud mälestusmärgist. Nüüd, Eesti Vabariigi taasiseseisvumise aastapäeva eel on kohane meenutada seda kahe miljoni inimese poolt moodustatud ketti läbi kolme Balti riigi, mis märkis Molotov-Ribbentropi pakti 50. aastapäeva.

Põltsamaa, Liivimaa kuningriigi kunagine pealinn ja üks rahvusliku ärkamisaja keskusi tervitab saabujaid tugeva vihmasajuga. Tunneme huvi Põltsamaa Niguliste kiriku vastu, ukсед on aga nii siit- kui sealtpoolt suletud. Tuleb pisut aega veest nõretavate vihmavarjude alla oodata, enne kui kirikusse pääseme, aga me pääseme ja saame näha imelisi vitraaže, pööratava maaliga altarit, kahekordset koorirõdu. Saame teada, et kui nõukogude aja alguses enamikes kohtades kirikuid suleti või lammutati, ehitati siinset üles. Julgust, uhkust ja tugevust õhkab see hästi korrastatud ja hoitud kirik. Lossiaias peatume Tõnis Padu selgitusi kuulama. 1272. aastal ehitust alustatud Põltsamaa lossist kui Liivi ordu tugipunktist ning kui 16. sajandi Liivimaa kuninga residentsist sai küll 18. sajandil esinduslik rokokoostilis sisekujundusega loss, kuid 1941. aastal hävis kogu lossiansambel. Täna võib siin külastada muuseumi, käsitöönäitust ja veinikeldrit ning kuulata vabaõhukontserte.

Pagedes jätkuva tugeva vihmasaju eest, jätame Põltsamaa roosiaia külastuse ära.

Vihmasadu saadab meid pea-aegu Kursi kirikumõisani välja, kuid lakkab siis vähekeseks, et lasta

reisilistel Maarja-Eliisabeti kirikuga tutvust teha. Omapärane, et elektrivalgustust kasutatakse ses kirikus ainult altari ja oreli juures. Kiriku neli kroonlühtrit koosnesid ainiti küünlapesadest, igauks kolmekümne kuuest. Kui kõik need küünlad läita, valgustab jumalateenistust 144 küünalt. Iisraeli viis „Helisevate simblitega“, mille heliseva lauluna esitasid Sirje Kaasik, Lia ja Lea Salumäe, sobis oma arhailise muusikaga Kursi kiriku hingusesse. Kuigi üks Eesti stiilsemaid uusgooti ehitisi, on kirik ja kogudus kurvas seisus. Esimene ehituslikus mõttes, teine koguduseliikmete arvu ja passiivsuse mõttes. Õpetaja sõnul osaleb teenistustel keskmiselt kolm inimest. Põnevust jagus vaatajaile kirikumõisa ruumides, kus õlgu raputama paneva jaheduse kiuste on kindel olemine nii kirikuõpetaja perel kui endistest asjadest kokku kogutud muuseumitoal. Igal ajal oma saamise lugu ja kirikuõpetajal kõik need lood peas!!!

Kontrastina kirikus ja mõisas nähtule kogeme füüsilise ruumi toredust ja luksust Kursi jahilossis. Kuna oleme ajagraafikust maas, on väga maitsev supp jõudnud leigeks jahtuda. Aga koogi kõrvale saame soodushinnaga kohvi ja perenaine jõuab suure kiire vahele jutustada meile, kuidas too jahiloss nõnda toredaks on kasvanud.

Peatume Alatskivil, et käia luuletaja Juhan Liivi haul ja visata pilk peale Alatskivi lossile. Historitsistlikus stiilis valge loss on just selline nagu lapsepõlve muinasjuttudes, ümber lihtne korras aed roosidega. Lossi taga on käimas teatrietendus. Turvamehed jälgivad kiivalt, et me näitemängu territooriumile ei satuks. Näitleja Ülle Kaljuste (kes teab mis osatäitjana) lippab kõrges kuhiloengus ja brokaatkleidis lossi nurga tagant piiluma, kas on juba õige aeg lavale minna.

Nüüdseks reisist juba pisut väsinud, varbad märjas murus kõndimisest märjad, sõidame läbi Vooremaa, kus nagu Läänemaalgi joonistub maastikul kagu-loode suunalisi voose. Aina enam lisandub silmapiirile kauneid murukupleid.

Jõuame Kallastele, umbes 2 kilomeetri pikkuselt Peipsi läänerannal asuvasse linna. Täna on siin elanikke 1100 ümber. On ka koolimaja õpilaskoduga, mis saabki meie ööbimispaigaks. Endiselt pilvealune ja uute vihmahoogudega kiiresti pimenev ilm kustutab nii mõnegi esialgse plaani veel täna õhtul suure Peipsi vesi käe või varbaga ära katsuda. Sajab lakkamata. Pakime end õpilaskodu lihtsates heledates ja puhastes tubades lahti. Tass kuuma teed, kütmisest suvepuhkusel olevatele külmadele radiaatoritele „kuivama“ laotatud märjad sokid ja jalatsid, kirikutest ostetud kirjanduse uudistamine lugemiseks liiga pimedas laelambi all ja suur rahulolu päevast. Oleme uneks valmis. Homme on vihm üle ja ehk piilub päikegi – loodame!

Uus päev. Sajab ikka, lisaks on tuuline. Mõned sirutused hommikvõimlemise otstarbel, asjad kotti, eelmisest vihmast kuivamata tossud-sandaalid jalga ja koolisõõklasse hommikueinele. Koolikokad pakuvad putru ja võileibu, keedetud mune, tomateid, mahla ja kohvi.

Saame Kallastega tuttavaks. Tõnis Padu juhatab meid punasest liivast kaldapankade juurde. Nende järgi on linn kunagi oma venekeelse nime saanud – Krasnoj Gorõ. Vihm on hetkeks vaibunud. Pressime end läbi tugeva tuule järveäärset looduse imetegu vaatama, Peipsi vesi on kaldasse koopauid uhtudes oma üleolekut näidanud. Korjatakse kaasa teokarpe ja vees õhukeseks ning siledaks lihvitud kive. Kogu järvekallast ääristavad kalurite väikemajad, mis asetsevad pikkadel krundisiiludel. Tegemist on tänavaküla tüüpi linnaga, mille Venemaalt välja rännanud vanausulised rajasid 18. sajandi teisel poolel. Aedadele on iseloomulik, et olgu nad ehitatud millest iganes, värav on kivist ja uhke võlvkaarega nagu kindluse müüris.

Hommikupalvuse peame Kodavere Mihkli kirikus. Kodavere kui paik ise on tänaseks inimestest tühjaks voolanud. Kirikuõpetaja sõnul on ta pidanud jumalateenistusi, kus kuulajaiks ainult inglid. Saame teada, et Kodaverel on Haapsaluga mitu seost: eelmine praost Hiisjärv tuli Haapsallu just siit Kodaverest. Pärast teda oli Kodaveres kirikuõpetajaks Tiit Salumäe isa ja see olla olnud üks ilus aeg. Astume sisse ristimisruumi, kus Tiit Salumäe kunagi ristiti. Saame teada, et kolm suurt ja suurepärast maali, mis kirikuseintel näha, on olnud varastatud, kuid jõudnud oma koju tagasi. Meelde jääb õpetaja Raigo Ojametsa ütlemine, et mees peab kirikus käima, naine võib käia. Ühine palve on päevatemaatiline (taasiseseisvumispäev), palume meie riigijuhtide hoidmist ja juhatamist. Lea Salumäe mängib võimsa kõlaga orelit ja meie laulame Hoia, Jumal, Eestit. Kodaverest lahkudes teeme peatuse, et Lia ja Tiit Salumäe saaksid teha lühikesse tervitusvisiidi Tiidu ainsa elus oleva ristiema juurde. Vanaproua saadab nad bussi juurde ja lehvitat meile, kui lahkume.



Raja külas pääseme vanausuliste palvemajja alles pärast seda, kui oleme korraliku hulga sibulaid ostnud. Sibulamüüja Osip Jodkin ongi palvemajas meie giidiks ja tema on asjad tähtsuse järjekorda pannud. Oleme küünlavaha järgi lõhnavas piinlikult puhtas ja korras palveruumis koos kõigi atribuutidega, mis vanausuliste jumalateenistuse juurde kuuluvad. Seintel on suuremõdulised ikoonid, mõned neist unikaalsed. Meid haarab harras rahu. Rääkimine tundub olevat üleliigne. Jodkin kõneleb omapäraselt vene-eesti segakeeles, tema juttu täiendavad Tõnis Padu ja Tiit Salumäe. Kuuleme, et vanausulised said neist, kes ei läinud Venemaal kaasa Peeter I reformidega ning olid seetõttu tagakiusatud. Eestiski on nad elanud suhteliselt isoleerituina. Praegu on suurimad vanausuliste rühmitused Riias ja Venemaal. Raja palvemajas pappi ei ole, Jodkin koguduse esimehena viib ka jumalateenistusi läbi. Palvete kuulamiseks kasutatakse salvestust jumalateenistusest. Palvemajas asub kuulsa ikoonikirjutaja Frolovi mälestustuba mõnede talle kuulunud asjadega.

Mustvee kirik üllatab oma heleduse, avaruse ja puhtuse kooskõlaga. Kauaaegne õpetaja Eenok Haamer rõõmustab siiralt meie tuleku üle, tema abikaasa tervitab kõiki kättpidi. Eenok Haamer võtab endale kõnelemiseks aega. See on ühe vaimuliku pere kujunemise ja Jumala teenimise lugu Eestimaa servas, oludes, kus põrkusid kaks erikeelset rahvast ja mitu erinevat usku. Selles paigas peab olema palju usku ja vaimujõudu, sest kahel korral on kirik õnnetuse järgselt väga kiiresti üles ehitatud. Laulame ja palvetame. Lahkume puhta tundeaga.

Torma Maarja kirikus kõneleb saarlase aktsendiga õpetaja Mehis Pupart kiriku saamis- ja olemisloost. Pastoraadi seinal on fotode paraadil näha kõik kohapeal tegutsenud kirikuõpetajad, teiste seas Edgar Hark, kellest hiljem saab EELK peapiiskop. E. Hark on tema enda soovil maetud Torma kalmistule. Käime seal ja süütame küünla.

Põgusa peatuse teeme Laiuse ordulinnuse varemete juures ja Lõhavere muinaslinnuse ehk Lembitu linnuse endises paigas, kuhu 1969. a rajati madisepäeva lahingu mälestusmärk, ning Olustvere mõisakompleksi juures, kus täna päeval tegutseb ametikool. Tõnis Padul on igas paigas mõni põnev fakt rääkida.

Päev jõuab õhtusse. Hakkab juba hämaruma, kui jõuame Läänemaa serval asuvasse Vigala Maarja kirikusse. Kuna just täna on koguduse õpetaja Kristiina Jõgi 40. sünnipäev, siis võtab meid vastu kirikumees Toivo. Kirik on ilusasti korras ja see annab tunnistust elavast kogudusest.

Haapsallu jõuame pea-aegu pimedas ja tänavalaternate valguses tundub kodulinn eriti armas. Enne kui reisiseltskond kodudesse pudeneb, tunnustatakse aplausi ja tänusõnadega neid, tänu kelle juhatusele ja asjaajamisel teadmiste- ja muljetetihe ühissõit teoks sai: Tõnis Padu, Tiit ja Lia Salumäe.

Kuhu järgmisel aastal?

## **KURHESSEN-WALDECKI MAAKIRIKUS SÕPRUSSUHTEID VÄRSKENDAMAS**

Augusti viimasel nädalal viibisid õpetajad Tiit Salumäe ja Kristel Engman EELK delegatsiooni koosseisus Kurhessen-Waldecki maakirikus Hofgeismaris, kus toimus EELK ja eelmainitud maakiriku vaimulike ühisseminar. Seminaril käsitleti jumalateenistuste ja ametitallitustega seotud küsimusi postsekulaarses ühiskonnas. Räägiti ühiskonna ootustest ja kiriku võimalustest, aga ka muutustest, mis viimastel aastakümnetel on toimunud ning kirikule uusi väljakutseid esitavad. EELK esindajatel oli ka võimalus kohtuda maakiriku piiskop Heiniga.

Lisaks seminarile väisasid Eesti esindajad sõpruspraostkondi (dekanaate) ja osalesid sealsetel jumalateenistustel. Tiit Salumäe ja Kristel Engman käisid külas Schmalkaldeni sõpruspraostkonnas. 26. augustil toimunud pidulikul jumalateenistusel Fambachi kirikus andis Tiit Salumäe edasi Lääne praostkonna ja Haapsalu koguduse tervitused ning pidas jutluse.



Foto on tehtud Fambachi kiriku ees enne piduliku jumalateenistuse algust.

Visiidi raames toimus ka nõupidamine, millel arutleti sõpruspraostkondade koostöö hetkeseisu ning tulevikku. Schmalkaldeni dekanaadi vaimulikud avaldasid lootust, et senine koostöö jätkub nii praostkonna, koguduste kui ka koguduseliikmete tasandil.

Lääne praostkonna ja Haapsalu koguduse suhted Schmalkaldeni dekanaadiga ulatuvad 1990ndate keskele, mil toimusid esimesed vastastikused visiidid. Viimati väisasid Schmalkaldeni esindajad Lääne praostkonda 2010. aastal. Lääne praostkonna delegatsioon viibis sõpruspraostkonnas möödunud aasta oktoobris. Juba 16. septembril väisab Haapsalut ja peab toomkirikus jutluse Kurhessen-Waldecki maakiriku prelaat Marita Natt. Ka õpetaja Katharina Ufholzi aastane praktikum Haapsalu koguduses on üheks kahe kiriku vahelise koostöö heaks näiteks. Schmalkaldeni dekanaat on aastaid toetanud Lääne praostkonna kroonika *Scripta Annalia* väljaandmist.

Homme, 2. septembril pühitsetakse Schmalkaldenis ametisse uus dekaan Ralf Gebauer (sündinud 1965 Hanaus). Mõelgem siis nii talle kui Lääne praostkonna ja Schmalkaldeni dekanaadi sõprussidemetele ja sealsetele sõpradele ka oma eestpalvetes.

Kristel Engman

## **VANAMUUSIKA EI OLE MITTE „MIS“, VAID „KUIDAS“.**

**Kesksuvel, 11. – 15. VII toimus juba XIX Haapsalu vanamuusikafestival. Pika traditsiooniga festivali minevikust, olevikust ja tulevikust räägib selle kunstiline juht Toomas Siitan. Haapsalu vanamuusikafestival toimus sel suvel juba üheksateistkümnendat korda. Kas saaksid palun võtta kokku, kuidas festival on arenenud.**

**Toomas Siitan:** Meil on välja kujunenud väga selge mudel: festival kestab viis päeva, mille jooksul antakse kuus-seitse kontserti. Suuremad projektid, millega on tavaliselt seotud Tallinna Barokkorkester, on alguses ja lõpus. Teisisõnu on vaja ava- ja lõppkontsert panna kavasse niiviisi, et sinna vahele jääks paras prooviperiood. Mingid asjad on siis kujunenud objektiivselt välja. Teiseks oleme me püüdnud kutsuda külalisi, kes teevad oma kontserdi, aga osalevad ka ava- või lõppkontserdil. Selliseid koostööprojekte oleme viimasel kümnel aastal järjest rohkem suutnud kokku panna. Need on üpris kallid ning neid saab teha ainult festivali raames.

Koostööprojektid on sagedasti seotud ka õpetusliku aspektiga: kutsutud solistid teevad ka meistrkursuse. **Tallinna Barokkorkestri** mängijatel ei ole tegelikult võimalik Eestis saada kõrgtasemel koolitust ning see tuleb sisse tuua. Selline koostöö on alati väga põnev, seal on hoopis teiselaadset energiat ja ma usun, et sellest on meie muusikutele väga suur kasu. Ma ei räägi, et kuulajatel on huvitav, seda niikuinii.

Seekord esinesid meie muusikud koos külalistega avakontserdil (11. VII). Sel aastal oli esimest korda võimalik panna meie lauljad kokku inglise solistidega (**Anna Dennis** ja **Simon Wall**). Tavaliselt olen küll kutsunud vokaalsoliste, aga niisugust situatsiooni, kus kaks väga kõrge tasemega inglise lauljat osaleb nii soolodega kui ka väikese koori koosseisus, pole varem olnud. See oli hästi põnev, häältevalik õnnestus väga hästi ja kindlasti oli meie lauljatele selline koostöö huvitav ja õpetlik.

Niisugused koostööprojektid on algusest peale olnud festivali eesmärk. Kahe suurprojekti vahele jääb üksikute solistide ja tavaliselt just ansamblite külaliskontserte. Seal on varsti kahekümne aasta jooksul läbi käinud väga põnevaid külalisi ja kogu meie muusikute paremik, kes seda laadi muusikat esitab.

**Kuidas sul õnnestub kutsuda siia nii kuulsaid esinejaid ja kollektiive? Haapsalus on käinud tõesti maailmakuulsad interpreetid, võib mainida kas või selliseid nimesid nagu Marcel Põnseele, Andrew Lawrence-King, Emma Kirkby jpt.**

See on tõsiseltvõetav ja kvaliteetne festival, kuhu ei kardeta tulla. Kui me 1994. aastal alustasime, siis mõnda aega tuldi Haapsallu puhtast põnevusest ja võib-olla ka reisihuvist, aga olukord on muidugi muutunud. Mul on väga hea meel, et esimesed Haapsalus käinud muusikud levitasid sõnumit, et see on üks erakordne paik. Nii toomkirikust kui ka lossivaremetest oldi siiralt vaimustatud ning taheti tagasi tulla.

Kui päris alguses oli võimalik saada väga väljapaistvaid muusikuid üsna tühise hinna eest, siis see aeg on nüüd muidugi möödas. Praegu tuleb meil lahendada väga palju praktilisi küsimusi ja sealjuures otsustab rahakott väga palju, keda saab kutsuda. Alati peab olema kolm korda rohkem ideid, kui lõpuks realiseerub. Aga kuna see festival on ennast tõestanud kvaliteetse kavaga, siis on alati võimalik küsida toetust ka välisesindustelt. See on praeguste kultuurivahetuse mudelite pinnal jälle uutmoodi võimalik.

**Festival on end sisse seadnud ka uude kontserdipaika – Haapsalu Jaani kirikusse.**

Me tegime juba eelmisel aastal ühe kontserdi Jaani kirikus. See on tore koht, mis täitis ära just kammermuusika kontserdipaiga tühimiku. Väikesed kammerkoosseisud kipuvad toomkiriku suures akustikas hajuma. Jaani kirik on väga hea akustikaga, värskelt remonditud väga ilus kirik, mis on just paraja suurusega, umbes sajale inimesele. See lubab tuua selliseid kavu, mida varem akustika pärast ei saanud.

**Kas festivali kava ettevalmistamisel on ka mingisugused muusikalised või muud piirid? Vanamuusika mõiste on teatavasti väga lai.**

See on tohutult lai ja ma piiran ennast järjest vähem mõne ajastuga, pigem ideoloogiaga. Vanamuusika ei ole mitte „mis”, vaid „kuidas”. Mulle on lähedane ajalooline esituspraktika, mis tähendab ajalooliste pillide kasutamist, aga ka süvenemist selle ajastu spetsiifikasse. Ja niiviisi võib esitada nii XIII kui ka XIX sajandi muusikat. Tegelikult on see suhtumine laienenud juba ka XX sajandi muusikasse, kuigi seda repertuaari pole minu festivalil siia maani kuigi palju olnud. Mulle on palju olulisem muusiku suhe muusikasse ning vaimne aspekt, mis esitusega kaasneb, kui see, millisest ajastust see muusika pärineb. Ma ei taha ajastu pilti täpselt restaureerida. Me ei ole näiteks kunagi korraldanud kontserte, kus esinetakse paruka ja teatrikostüümidega, vaid mulle on see väga



selgelt tänapäevaste inimeste suhtlemine tänapäevase kuulajaga, aga möödunud sajandite muusika abil.

### **Kuidas tänavune Haapsalu vanamuusikafestival sinu kui kunstilise juhi meelest läks?**

Sellel minemisel on alati kaks poolt: üks on sisuline tulemus ja teine on see, kuidas laabus kogu korraldus. Mõlemaga läks seekord hästi ja minu meelest oli festival huvitav. Meil õnnestus saada väga vaheldusrikkad kavad, nii et oli väga erinevat muusikat nii hästi ette valmistatud kui ka n-ö tavakuulajale. Publikut oli meeldivalt palju, isegi rohkem kui tavaliselt. Korraldajale on ju see alati väike riskikoht, kuna kuulajate hulk oleneb väga paljudest asjadest. Ütlen ka, et kõik külalismsuunikud on päris üksmeelselt vaimustatud meie publikust. See on väga meeldivalt teistsugune, kui võrrelda kuulsate ja kallite Lääne-Euroopa festivalidega. Kõik imestavad, kui noor ja tähelepanelik on meie publik, kui suurt huvi tuntakse vanamuusika vastu.

### **Oled maininud festivali formaati. Siiski erines tänavune lõppkontsert eelmiste festivalide omast – suurteose asemel tulid esitusele Händeli väikevormid. Palun kommenteeri seda muudatust.**

Kava kujuneb ju väga paljude aspektide koostoimes. Kõigepealt peab kava mind ennast huvitama – valin esitamiseks selle, mis mulle endale on parasjagu põnev. Teine aspekt on muidugi praktiline. Selle alla lähevad kalender, rahalised võimalused, kava sisuline terviklikkus jne. Nii et see on hästi keeruline keemiline protsess, mis selle kava lõpuks kokku annab. Olen tõesti umbes viis aastat lõpetanud festivali Händeli oratooriumiga, kuid sellel suvel tahtsin asetada raskuspunkti Bachile (avakontserdil kõlasid Bachi kantaadid BW V 110, 39, 95 ja 63). See oli justkui festivali algaegade juurde tagasipöördumine, sest esimese kümne aasta jooksul tegime väga palju Bachi kantaate ja suurteoseid (sh Missa h-moll, „Johannese passioon”) ja ma tahtsin selle teema juurde uue kvaliteeditaotlusega tagasi tulla. Meil õnnestus panna kokku suurepärase koosseis: kaheksa lauljat (ma ei mäletagi, et Eestis oleks tehtud Bachi kantaate nii väikese kooriga), nende hulgas nii kutsutud solistid (Anna Dennis ja Simon Wall) kui ka meie omad ning Tallinna Barokkorkester paari väljapaistva solistiga (Susanne Regel – oboe, Saksamaa, Alise Juška – viiul, Läti).

Sellise kava kokkupanek on keeruline ja raskuspunkt asetuse seekord sinna. Selle arvel oli võib-olla lõppkontsert hoopis teiselaadne. Kuna festivali peakülaline oli **Eric Ericsoni Kammerkoor** ning kooriteema oli juba nii jõuliselt esindatud, siis oli lõppkontsert ilma koorita. Samuti oli mul endal ka omamoodi põnev panna kokku populaarsete väikevormide kava, seda ma ei olegi varem teinud. Lõppkontsert koosnes omavahel üsna erinevatest Händeli aariatest ja orelikontsertidest, kuid kava moodustas ilusa terviku ja see võeti väga soojalt vastu. Kui avakontserdil olid rohkem eksponeeritud külalisesinejad, siis siin oli võimalik anda täies mahus ruumi meie parimatele solistidele. Suurepärase etteaste tegid **Kädy Plaas** ja **Teele Jõks** ning samuti **Ene Salumäe**, kes seni on saanud orkestrisolistina ülivähe esineda. Ma olin juba pikemat aega veendunud, et tema on just õige inimene, kellega sobiks koos Händeli orelikontserte teha, ja ma ei eksinud.

### **Millised olid eredamad hetked möödunud festivalil?**

Mitu väga erinevat kontserti, mida ma isegi ei oska võrrelda. Esiteks Eric Ericsoni Kammerkoori kontsert 13. juulil. Selle koori laulmiskultuur on omamoodi rabav. Nende vokaalne stiil on teistsugune kui see, millega me siin oleme harjunud. See stiil on äärmiselt lihvitud ja väljatöötatud, seda on lihtsalt nauding kuulata.

Teine väga ilus kogemus oli ansambli **Pentagonale** kontsert (14. VII). Neil oli pikk kava erakordselt keerulise hiliskeskaja polüfoonilise repertuaariga. Tegelikult on see üks niisugune ajastu muusikaajaloos, kus kompositsioonitehnika oli kaldunud mingisse ratsionaalsesse, matemaatilisse äärmusse. Kõige vaimustavam oli selle kontserdi juures see, kui loomuliku iluelamuse need muusikud suutsid sellest vormida. Seda muusikat esitataksegi üsna vähe, Ars Subtilior'i ja hilise Trecento heliloojate (nt Johannes Ciconia, Matteo da Perugia jt) pööraselt keerulist loomingut on plaatide peal tõesti vähe. Aga Pentagonale muusikud esitasid neid jaburuseni keerulisi rütme niiviisi, et sellega kaasnes lihtne iluelamus ja emotsionaalne liigutus. See oli väga haruldane kogemus.

Mul oli väga hea meel ka Eesti ansambli **Cantores Vagantes** kontserdi üle Põhja-Euroopa rokokoomuusikaga Jaani kirikus (13. VII). Nad olid selle kavaga just teinud läbi salvestusperioodi,

nii et see oli peensusteni välja töötatud ja sellisel tasemel kava, mida sobib ilma liialdamata näidata mistahes maailma tippfestivalil. **Reet Sukk** (barokkflööt) on meie kavades esinenud alates esimesest festivalist. Praegu on ta tasemel, mis võimaldab tal kaasa mängida maailma mistahes kollektiivis. Samuti olid talle täiesti võrdväärset partnerid **Egmont Välja** (tšello) ja **Reinut Tepp** (klavessiin). Nii et see kontsert oli tõesti üks selle festivali pärle.

### **Milliseid eesmärke sead seoses festivaliga edasiseks?**

Festivali juba välja kujunenud mudel on mugav ja sobib täpselt. Ma ei näe praegu väga palju võimalusi seda kuigipalju laiendada näiteks kontsertide arvu või festivali kestuse suunas. Üks asi, millest olen palju unistanud, on õpetusliku poole süvendamine. Praegu on meie meistrkursused olnud seotud peamiselt vaid Tallinna Barokkorkestriga, kuid kindlasti on võimalik seda laiendada. Siin on tarvis leida rahastamisvõimalus, mis ei toetuks ainult Eesti fondidele. Aga ma arvan, et festivali renomee on juba nii tugev, et ka Euroopa raha sissetoomine haridusliku eesmärgiga on täiesti võimalik.

Kui veel plaanidest rääkida, siis ma loodan, et järjest rohkem on sellel kvaliteeditasandil võimalik angažeerida kodumaiseid muusikuid. Ma ei taha latti alla lasta, aga teistpidi, kuidas need muusikud muidu sellele tasemele tõusevad, kui nad kontserti anda ei saa. Ma loodan, et Haapsalu vanamuusikafestival on hästi oluline lava, kus nad saavad kasvada.

Aleksandra Dolgoplova – ajaleht SIRP - 3.08.2012

## **OTT MARTENI TÄHELEPANEK**

Ott Marten: “Tead emme, ma tahaks saksofoni asemel vist ikka trummi õppida. Selle puhumise värgiga on lihtsalt nii, et kui ma väga kaua puhun, siis puhun oma hinge seest välja.”

## **SUVI LÄBI VIHMA**

Sellel aastal suvi veidi isevärki,  
Mõnel päeval tundub, kuivaks ei saa särki.  
Ümberringi kostub hingepõhjast ohkeid:  
Päikest ja ka sooja olla võiks ju rohkem.  
Lasen oma mõttel kihutada kiini  
Viie aasta taha tulikuuma Viini.  
Istun Doonau kaldal, valin kohvisorti,  
Juurde kaljukindlalt võtan Sacher-torti.  
Taamal kaunid hooned seisavad kõik rivis  
Nagu imposantsed aja jäljed kivis.  
Mõte uitab vabalt, tasakaal on hinges,  
Meeldegi ei tule argipäeva pinged.  
Aga unelm lõikub läbi nagu saega,  
Kukun mürtsti alla tänasesse aega.  
Vaatan aknast välja – juba jälle sajab,  
Muigan lõbustatult, kasta pole vaja.

Toimetuse postkasti saabus toreда üllatusena koguduse liikme Tiia Laari luuleridadesse pandud kokkuvõtte lõppevast suvest. Täname Tiia toreda üllatuse eest ja tervitame rõõmuga ka järgnevaid kaastõid nii temalt kui kõikidelt teistelt, kellel on soovi midagi koguduse liikmetega jagada.

## KÜLASKÄIK RENDSBURGI

Olgu Haapsalu-Rendsburgi sõprusuhetega linnavalitsuste, ettevõtjate või kodanike vahel kuidas tahes, ent selges võidus on nende linnade luterlikud kogudused. Koguduste suhted ulatuvad linnade sõpruslepingute sõlmimisega ühte aega so 20 aasta taha. Kohtumised ja kaasteenimine kummagi koguduse argielus on muutunud harjumuspäraseks. Harjumuse jõu on saanud ka hea tava üle aasta üksteisele külakosti viia.

Haapsalu kogudus sättis hilissuve peale oma tütarlastekoori sõidu Rendsburgi, et osa saada ja kaasa lüüa ka selle linna muusikapidustustest ehk linnafestivalist. Esimene ülesastumine toimus Kristikirikus, mis on pühitsetud nii Kristuse kui Taani kuninga Kristiani auks korraga. Kirik on ehitatud 18.saj. garnisoni tarbeks ja seepärast ruumikas ning paikneb otse paraadplatsi ääres.

Kontsert algas saksa lasterühma etteastetega, mida arvukas publik soojalt tervitas. Esinemine vastas kõigiti vanemate ja vanavanemate ootustele, mida osati ühe pühapäevakooli tegevusest eeldada. Seejärel astus välja üheksaliikmeline Haapsalu tüdrukute-neidude salgake... Esimesest loost peale musitseerides, vabalt ja hingestatult. Sirje Kaasiku juhatusel ja enamuses ka tema enda lauludega. Rõõm oli kogeda, et meie võõrustajad nautisid meie Haapsalu laululapsi. Me ise, saatjad ja mõned lapsevanemad, olime liigutatud. Väike pisar ilmus silmanurka.

Järgmine päev kulus laevatiirule Kieli kanalil. Peatuse tegime Laboe suvituskülas, mis imeilusa liivarannaga asub kanali idapoolses suudmes. Samas on uudistada saksa hukkunud meremeeste memoriaal, mis kujundatud võimsaks maamärgiks ja mille ülemiselt vaaterõdult avaneb haarav vaade Lääne- või saksapäraselt Idamererele.

Meie kutsuja ja võõrustaja õpetaja Hans-Joachim Haeger tunnistas, et kohtumised Haapsalu rahvaga on nende kogudusesisest elu lausa parandanud, hoogu juurde andnud ja noori koguduse juurde toonud. Mille eest on ta tänumeeles.

Sama päeva õhtul toimus nn Kooride Öö Festivali kontsert Rendsburgi Püha Maria kirikus. Eesti tüdrukud said esimesena ette astuda. See etteaste nelja lauluga oli mõeldud avaakordiks järgnevale. Järgnes aga kohalike kooride 3-4 palaga esinemisvoorud, mida rohke publik kuulda ja näha võttis. Enam rõõmu pakkus gospelikoor. Ameerika menugospelite popurriiga. Paraku saksa gospel pea olematu, aga ameerika lood kõlasid vahvalt. Sirje Kaasik küsis endamisi aga kuuldavalt: mis see euroopa koorimuusika tulevik siis on - minna üle ameerika muusika esitamisele? Ameerika keeles. Kõigi nähtud saksa kooride kohta tuleb tunnistada, et lauljate kõrge keskmine vanus ei pea laulmise lusti ahendama. Sugugi mitte. Aga mõnda noortekollektiivi kuulnuks küll veel ka.

Reisi lõpupäev algas Hamburgi kirdepoolses eeslinnas Alt-Rahlstedti kiriku pühapäevasel teenistusel. Kirik teadaolevas vanuses 800 aastat. Haapsallaste missiooniks oli üle anda EELK koostöömedal meie koguduse suurele sõbrale ja sõprusuhete rajajale, sealse koguduse endisele õpetajale Harald Büschile, mida kirikulised soojalt heaks kiitsid.

Anna Maria ja Harald Büschi eestvõttel tegime tiiru Hamburgi kesklinnas. Uudistasime sadamat, mitmeid kirikuid ja vana hea traditsiooni järgi lõpetasime jäätisekohvikus. Kogu reisi vältel sai palju jäätist. Haapsalu laulutüdrukud muidugi teenitult.

Raul Tammet

## SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS

2. september	Agneta Tomingas Helena Tammo	94
4. september	Anne Janson Aina Aasna Ragnar Kruusimaa	
5. september	Kete Erik	
6. september	Vilve Kinkust Tony Sepp	
7. september	Teno Ilves Tarvo Rahumägi Orlando Oorn	5
8. september	Lisandra Maide	
9. september	Tiia-Mall Meister Galina Silmberk	65
10. september	Kristo Kaareste	
11. september	Mari Bergmann	
12. september	Valentina Lehtsaar	
13. september	Robert-Reino Aedmäe Viive Marleen Saara Salumäe	80 5
14. september	Ingrid Veske Arho Andor Öövel	
16. september	Uku Kollom Katri Tarlap	40
17. september	Sigrid Onna Virve Nurgamaa	85
18. september	Egon Eelvee	
19. september	Madis Kütt (jun)	
20. september	Kuldar Särel	
23. september	Ene-Reet Kariis Kati Pavlovski Kaarel Kaasik Hugo Barndök	75
24. september	Liidia Loodus	70
25. september	Eduard Vaino	
26. september	Eduard Kütt Liisi Sukles	89
27. september	Evi Süsi Sulev Saareväli Siim Parts	85 50
28. september	Leida-Miralda Tärk Alfred Koorem Laine Truuver-Sarrapik	98 90
29. september	Kristjan Mihkel Kollom Martin Oliver Kollom	
30. september	Olga Salin Svetlana Meister	

**PALJU ÕNNE JA ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!**



**PALJU ÕNNE, TENO JA ÜLLE, PISIPOJA JAAGUPI  
SÜNDIMISE PUHUL 4. AUGUSTIL.**

## **SEPTEMBRI JUHTSALM JA PALVE**

**Teie olete Issanda õnnistatud, selle, kes on teinud taeva ja maa! (Psalms 115:15)**

**Olgu teil Jumala ja Issanda õnnistus,  
olgu teil laitmatu Püha Vaimu õnnistus,  
voolaku teie peale Kolmainu õnnistus  
mahedalt ja heldelt,  
mahedalt ja heldelt.**

## **EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENESE KOGUDUS**

**Koguduse kantselei on avatud E, K ja R kell 9-15.**

**Telefon** 473 7166, 473 7167, 528 0635.  
**E-post** haapsalu@eelk.ee  
**Aadress** Kooli 6, 90501 Haapsalu  
**Pangakonto** SEB 10602003965006; Swedbank 1120274032.  
**Registrikood** 80210533

## **TOIMETUS**

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 4737 166, 4737 167, 4737 017, 5280 635.  
Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com; 5289 527.  
Lydia Kalda E-post: haapsalu@eelk.ee; lydia.kalda@hotmail.com; 53477633.  
Lia Salumäe E-post: lia.salumae@gmail.com; 53039 835.  
Lehte Ilves E-post: lehte@le.ee  
Ingrid Laasi E-post: ingridlaasi@hotmail.ee  
Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee  
Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de  
Teno Ilves E-post: teno.ilves@mail.ee

Koguduse häälekandja Johannese Sõnumid ilmub septembrist 2008 kord kuus. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Seinaleht asub Haapsalu toomkirikus peaukse kõrval, koguduse kantseleis ja Jaanimajas. E-postiga saadame lehe neile, kelle aadress on meil teada. Ootame teie kõigi abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Selleks palume anda teada e-posti aadress koguduse kantseleisse.